

Globálne rozvojové vzdelávanie na Fakulte ekonomiky a manažmentu SPU v Nitre – jedna z foriem internacionalizácie vzdelávania¹

Eva Svitačová – Anna Mravcová – Danko Moravčíková

Katedra spoločenských vied, Fakulta ekonomiky a manažmentu SPU v Nitre

***Anotácia:** Globálne rozvojové vzdelávanie na Fakulte ekonomiky a manažmentu SPU v Nitre – jedna z foriem internacionalizácie vzdelávania. Požiadavka internacionalizácie vzdelávania je v súčasnosti najvyššou aktuálnou aj pre slovenské vysoké školy a univerzity. Dôkazom je aj Fakulta ekonomiky a manažmentu SPU v Nitre, ktorá sa v tejto súvislosti, okrem iného, usiluje do edukačného procesu zavádzať nové formy vzdelávania a nové vzdelávacie prístupy. Jedným z nich je globálne rozvojové vzdelávanie. Za účelom komplexnejšej prípravy budúcich ekonomických aktérov na prax v novom globálnom ekonomickom a spoločenskom prostredí, prebieha postupná implementácia tohto fenoménu aj do edukačného procesu na Fakulte ekonomiky a manažmentu SPU v Nitre (ďalej len FEM SPU). Na to sa zameriava aj výskumný projekt KEGA, ktorého riešiteľmi sú pedagógovia z viacerých katedier FEM. Opierajúc sa o uvedený výskum, príspevok prináša nielen aktuálne predstavy o cieľoch, spôsoboch a formách implementácie tohto nového vzdelávacieho prístupu do edukačného procesu na FEM SPU. Vďaka tomu, že v rámci daného výskumu sa riešitelia stretli s kolegami z ďalších ekonomických fakúlt na Slovensku, spoločnými silami sa usilovali nachádzať najvhodnejší spôsob implementácie globálneho rozvojového vzdelávania do edukačného procesu na ekonomických fakultách.*
PEDAGOGIKA.SK, 2015, ročník 6, č. 1: 24-43

***Kľúčové slová:** internacionalizácia; globálne rozvojové vzdelávanie; ekonomické fakulty; globalizácia; implementácia*

***Global development education at the Faculty of Economics and Management at SUA in Nitra – one of the forms of internationalization of education.** Requirement for internationalization of education is currently highly actual also for the Slovak colleges and universities. The evidence is also the Faculty of Economics and Management at SUA in Nitra, which among other things also aspires to implement new forms of education and new educational approaches to the educational process, in this context. One of them is the global development education. For the purpose of more comprehensive training of future economic actors for the practice in a new global economic and social environment, the gradual implementation of this phenomenon into the educational process at the Faculty of Economics and Management SUA in Nitra (further as FEM SUA), is in*

---

¹ Článok vznikol s podporou Kultúrnej a edukačnej grantovej agentúry MŠVV a Š SR v rámci projektu KEGA 006SPU-4/2012 Implementácia globálneho rozvojového vzdelávania do edukačného procesu na ekonomických fakultách.

progress. Also the research project KEGA is focused on this. Its solutionists are the educators from several departments of FEM. On the basis of this research the paper brings not only the current ideas about the goals, methods and forms of implementation of this new educational approach into the educational process at FEM SUA. Thanks to the fact that the solutionists could meet with the colleagues from other faculties of economics in Slovakia within this research, they tried to find the most appropriate method of implementation of global development education into the educational process at the faculties of economics, together.
PEDAGOGIKA.SK, 2015, Vol. 6 (No. 1: 24-43)

Key words: *internationalization; global development education; economic faculties; globalization; implementation*

ÚVOD

Globalizácia spolu s technologickým rozvojom podstatne menia ráz vysokoškolského vzdelávania, pričom s procesom globalizácie súvisí aj proces internacionalizácie.² Rozvoj vzdelávacích systémov neprebíha len v národnom kontexte, ale programy a riešenia nadobúdajú globálny charakter. Zahraničné vzdelávacie systémy majú vplyv na vzdelávaciu politiku v jednotlivých krajinách.

Internationalizácia je nevyhnutnou podmienkou zabezpečenia dlhodobej konkurencieschopnosti vysokých škôl a univerzít na celosvetovej, európskej aj národnej úrovni. Ako sa v súvislosti s európskym vysokoškolským vzdelávaním vo svete uvádza v jednom dokumente Európskej komisie: „Komplexná stratégia internacionalizácie by mala zahŕňať kľúčové oblasti rozdelené do týchto troch kategórií: medzinárodná mobilita študentov a zamestnancov; internacionalizácia a skvalitnenie študijných programov a digitálneho vzdelávania; strategická spolupráca, partnerstvá a budovanie kapacít. Tieto kategórie by sa nemali vnímať oddelene, ale ako integrované prvky komplexnej stratégie“ (Európska komisia, 2013, s. 4). Okrem toho, že stratégie internacionalizácie vysokoškolského vzdelávania sa často zameriavajú najmä na mobilitu študentov, aby boli účinné, mali by zahŕňať vytváranie medzinárodných študijných programov, strategických partnerstiev, ale aj nových spôsobov poskytovania obsahu a zabezpečovať komplementaritu so všeobecnejšími vnútroštátnymi politikami týkajúcimi sa vonkajšej spolupráce, medzinárodného

---

² Internationalizácia sa týka prehĺbovania vzájomných vzťahov medzi krajinami na úrovni národných sfér, ale krajiny sú oddelené hranicami a časom. Globalizácia sa chápe aj ako alternatíva procesu internacionalizácie, ktorý globalizáciou zaniká, ale aj ako vývojový komplement, ktorým sa proces internacionalizácie završuje. K tomuto ponímaniu sa podľa Richarda Outrata prikláňa väčšina autorov z akademických kruhov (Outrata, 2009, s. 95).

rozvoja, migrácie, obchodu, zamestnanosti, regionálneho rozvoja, výskumu a inovácie (Európska komisia, 2013, s. 3-4).

V súvislosti s internacionalizáciou vzdelávania slovenské vysoké školy upriamujú pozornosť na jazyky, digitálne vzdelávanie, ale aj napríklad na vytváranie medzinárodných študijných programov, ktoré sú prínosné nielen pre študentov, ktorí sa zúčastňujú mobility, ale tiež pre tých, ktorí zostanú v domovskej inštitúcii. Snahy vysokých škôl a univerzít na Slovensku sa v oblasti internacionalizácie zameriavajú na internacionalizáciu vedy, inovatívneho podnikania a na internacionalizáciu vzdelávacej činnosti. Internacionalizácia vzdelávania má posilňovať európsku dimenziu vzdelávania a rozširovať vedomostný a kultúrny obzor budúcich absolventov o poznatky súvisiace s potrebou rešpektovať spoločensko-politické realie krajín nielen Európy, ale celého sveta. Uvedomujúc si to, aj na Slovensku sa internacionalizácia vzdelávania radí medzi prioritné rozvojové oblasti – vzdelávanie a zamestnanosť – pričom medzi hlavné priority sa zaraďuje – vytvorenie modernej vzdelávacej politiky (Mikloš, 2010, s. 15). Hlavnou úlohou je zvýšiť kvalitu, pričom vzdelávanie musí odrážať súčasné i očakávané potreby trhu.

Zintenzívňujúca sa internacionalizácia hospodárskeho života má vplyv aj na zmeny v štruktúre i v obsahovej náplni vzdelávacích sústav v jednotlivých krajinách. Hospodárska globalizácia má rôzne vplyvy na vzdelanie a medzi nimi aj vplyv na kurikulum³ (Benyak – Kövérová – Vranaiová, 2014).

Aj vysoké školy a univerzity na Slovensku môžu konkurovať ďalším vysokým školám v otvorenom európskom priestore tak, že sa budú usilovať skvalitňovať prípravu absolventov napríklad pomocou vytvárania vhodnej obsahovej náplne jednotlivých študijných programov. A tiež prostredníctvom zavádzania nových konceptov a foriem výučby do edukačného procesu a ich neustálej aktualizácie. Úlohou vysokých škôl je vytvárať obsah študijných plánov tak, aby sa prostredníctvom edukačného procesu rozvíjali u študentov aj také vedomosti, schopnosti a postoje, na základe ktorých si dokážu nachádzať svoju pozíciu v súčasnom svete a zodpovedne sa v ňom vyrovnávať s problémami rôzneho charakteru.

Takým relatívne novým vzdelávacím prístupom na Slovensku, ktorý sa postupne zavádza do škôl na rôznych úrovniach, je aj *globálne vzdelávanie*, ktoré je aj zastrešujúcim pojmom *pre globálne rozvojové vzdelávanie* (GRV). „Globálne rozvojové vzdelávanie je vzdelávací prístup, ktorý vedie k hlbšiemu

---

³ Rovnako má vplyv aj na rozvoj komparatívnej pedagogiky ako vedného odboru (*Comparative education and international education* – komparatívna pedagogika a medzinárodné vzdelávanie). V historicky vymedzenom štvrtom období (od roku 2000 po súčasnosť), ktoré Manzon nazvala *integration and new development* – integrácia a nový rast, sa do popredia dostávajú také témy, ako globalizácia, multikultúrna výchova a pod. (Benyak – Kövérová – Vranaiová, 2014).

porozumeniu rôznorodosti a nerovnosti vo svete, k príčinám ich existencie a možnostiam riešenia problémov s nimi spojených. Podnecuje všetkých zainteresovaných bez ohľadu na vek ku skúmaniu otázok, ako napr. chudoba, a ich prepojenie s každodenným životom“ (Národná stratégia pre globálne vzdelávanie na obdobie rokov 2012 – 2016, 2012, s. 1).

Tento vzdelávací prístup reaguje na proces globalizácie, ktorý sprevádzajú rozporuplné kvalitatívne zmeny, a postupne sa dostáva aj do všetkých stupňov škôl na Slovensku. Pokladá sa za jeden z nástrojov na dosiahnutie komplexných vedomostí o rozvojovej problematike, vzájomnej závislosti medzi lokálnymi a globálnymi problémami, a tiež za podstatný „element“ vedomostnej spoločnosti. Globálne vzdelávanie zahŕňa napríklad rozvojové vzdelávanie, interkultúrne vzdelávanie, environmentálne vzdelávanie. Tento typ vzdelávania predstavuje akýsi pokus o dosiahnutie všeľudskej zodpovednosti⁴, a to nielen za udržanie života v priestore – v horizontálnom smere, no zároveň i za prežitie ľudstva (Svitačová, 2013). V mnohých školách sa postupne implementuje do edukačného procesu, do študijných plánov, čo korešponduje aj s Výzvou Rady EÚ – zabezpečovať vysokokvalitné učebné plány a uplatňovať vyučovacie metódy, ktoré zohľadňujú medzinárodný rozmer (Rada Európskej únie, 2010, s. 7).

S globálnym vzdelávaním, rozvojovým vzdelávaním či globálnym rozvojovým vzdelávaním sa v edukačnom procese na Slovensku v súčasnosti zaoberáme najmä na základných aj stredných školách, pričom „globálnu výchovu a z nej vychádzajúce globálne rozvojové vzdelávanie chápeme ako koncepciu, ktorá má za úlohu vplývať na osobnosť, najmä po stránke nonkognitívneho rozvoja, za účelom formovania postojov, hodnôt, názorov a ovplyvňovania vnímavosti pre problémy sveta, uľahčiť porozumenie sociálnym, environmentálnym, ekonomickým a politickým procesom vo svete, rozvíjať kritické myslenie a formovať globálne občianske postoje“ (Svitačová – Mravcová – Šeben Zaťková, 2014, s. 74-75).

V snahe zvyšovať kvalitu vysokoškolského vzdelávania, globálne rozvojové vzdelávanie postupne preniká aj do terciárnej sféry vzdelávania. Implementácia moderných koncepcií vzdelávania, vychádzajúcich z aktuálnych trendov spoločnosti, ako aj z moderných poznatkov pedagogickej teórie, do procesu vysokoškolskej výučby, predstavuje efektívny nástroj podpory kvality a excelencie vysokých škôl. „Základnou úlohou vysokých škôl, a teda vysokoškolských učiteľov v globálnom rozvojovom vzdelávaní, je pripraviť odborníkov, profesionálov s globálnym uvedomením a s globálnou zodpo-

---

⁴ Napríklad aj Špirko poznamenal, že „Výnimočnosť človeka je daná výnimočnosťou jeho zodpovednosti. Človek nesie zodpovednosť nielen za to, čo vytvoril, ale aj za to, čo mu bolo darované, za život na Zemi“ (Špirko, 2011, s. 16).

vednosťou, aby títo profesionáli vnímali svoj odbor v globálnom kontexte a vnímali dôsledky svojho odboru pre globálny vývoj. Špeciálne postavenie tu majú fakulty pripravujúce budúcich učiteľov, ktorí by si mali osvojiť zručnosti rozvoja globálneho uvedomenia u žiakov nižších stupňov škôl“ (Zaľková, 2014, s. 305). Nemenej dôležitú úlohu má GRV aj na ostatných vysokých školách vrátane ekonomických fakúlt, ktoré aj týmto spôsobom reagujú na celý rad výziev, ktoré prináša globalizácia.

1 Globálne rozvojové vzdelávanie na slovenských ekonomických fakultách – jedna z foriem internacionalizácie vzdelávania

Súčasťou každej stratégie internacionalizácie by malo byť potvrdenie základných hodnôt európskej kultúry (ochrana ľudských práv, uznanie kultúrneho dedičstva spoločnosti, podpora zvýšenej sociálnej súdržnosti) a tiež rozvoj spolupráce s rozvojovými krajinami, ktorá by sa mala zakladať na inovatívnych modeloch partnerstva, ktoré posilňujú spoluprácu Sever-Juh a Juh-Juh (Európska komisia, 2013, s. 9). Vzhľadom na takúto stratégiu je potrebné aj na slovenských ekonomických fakultách skvalitňovať študijné programy, a to pomocou implementácie najnovších odborných poznatkov do jednotlivých predmetov či tém, ako aj vďaka implementácii nového vzdelávacieho prístupu – GRV do edukačného procesu na týchto fakultách.

Práve ekonomické fakulty a univerzity zohrávajú významnú rolu v príprave absolventov na nové úlohy v globálnom priestore a v rôznych inštitúciách na globálnom trhu. Ich snahou je reagovať na nové výzvy globalizácie a pripravovať absolventov na pôsobenie v globalizujúcej sa spoločnosti. To predpokladá realizovať niektoré zmeny najmä v edukačnom procese, čo si začínajú intenzívnejšie uvedomovať aj akademickí pracovníci na vysokých školách a univerzitách. Patria medzi nich aj pedagógovia na ekonomických fakultách a vysokých školách s ekonomickým zameraním na Slovensku, ktorí si uvedomujú, že každá ekonomika má záujem o ekonomicky aktívnych občanov, ktorí sa dokážu vyrovnávať s rôznymi problémami v súčasnom prepojenom svete.

Vychádzame z toho, že mnohí absolventi ekonomických fakúlt budú aktérmi nielen v národnej ekonomike, ale i v globálnej ekonomike⁵, ktorá predstavuje nové prostredie, skladajúce sa z otvorených systémov, ktorými sú dnes prakticky všetky krajiny sveta. Tí budú vo svojich profesijných činnostiach musieť reagovať na úlohy v novom globálnom ekonomickom a spoločenskom prostredí a riešiť problémy rôzneho druhu. Ťažko si pritom vystačia iba s odbornými poznatkami bez toho, aby dokázali kriticky chápať spoločenské procesy, ktoré prebiehajú vo svete v dôsledku globalizácie,

---

⁵ Ekonomika sa na národnej úrovni rozdeľuje na časť, ktorá je napojená na globálnu ekonomiku a na časť, ktorá na ňu napojená nie je.

a následne sa im dokázali prispôsobovať či zaujímať k nim kritické stanoviská. Okrem toho, že si osvoja odborné poznatky z oblasti ekonómie, ekonomiky, manažmentu či marketingu, je zároveň potrebné, aby si dostatočne uvedomovali aj komplexnú povahu súčasného sveta, to znamená vzájomnú previazanosť prírody, kultúry, technológií a ekonomiky, ako aj previazanosť jednotlivých regiónov, či napríklad vzájomnú interdependenciu rozvinutých a rozvojových štátov.

1.1 Úlohy GRV na ekonomických fakultách a vysokých školách s ekonomickým zameraním

Globálne rozvojové vzdelávanie má na vysokých školách s ekonomickým zameraním viacero dôležitých úloh. Predovšetkým zvyšovať kvalifikáciu budúcich expertov v ekonomike o poznatky z rôznych spoločenskovedných odborov, a takto im napomáhať uplatňovať sa na trhu práce, vo svetovej ekonomike, v rôznych medzinárodných inštitúciách vo vyspelých krajinách, ako i v rozvojových krajinách. Konkrétne to predpokladá porozumieť zmenám, ktoré prebiehajú v národnej aj v svetovej ekonomike a ovplyvňujú sociálne a kultúrne, technologické, ekologické a ďalšie podmienky, v ktorých súčasní ľudia žijú.

Dôležitou úlohou je, aby toto vzdelávanie poukazovalo na všetky spoločenské dôsledky ekonomickej globalizácie, zhodnocovalo účinky súčasných tendencií liberalizácie obchodu na svetovú ekonomiku, životné prostredie a na všetkých obyvateľov sveta. Budúci ekonomickí experti sa môžu prostredníctvom GRV oboznamovať s globálnymi problémami, s ktorými bojuje obyvateľstvo sveta, pričom toto vzdelávanie súčasne upozorňuje na to, že mnohé z nich sú determinované procesom ekonomickej globalizácie. Napríklad chudoba, (fair trade), detská práca, terorizmus, porušovanie ľudských práv, ale i problém degradácie životného prostredia. V tejto súvislosti by GRV malo vhodným spôsobom zdôrazňovať požiadavku spoločenskej zodpovednosti v globálnej ekonomike.⁶ Účelom je dosiahnuť, aby študenti porozumeli a pokúsili sa tak predchádzať vzniku nových problémov a kríz nielen v ekonomike, ale aj v spoločnosti. Pozornosť budúcich ekonómov sa totiž často jednostranne upriamuje iba na ekonomický rast, pričom ohľady voči ďalším neekonomickým hodnotám sú zatláčané do úzadia. Požiadavka spoločensky zodpovedného správania by mala byť implementovaná do viacerých tém v edukačnom procese na ekonomických fakultách. V tejto súvislosti by GRV malo poodhaľovať aj druhú stranu prebiehajúcich procesov na globalizujúcom sa trhu, najmä tienisté stránky ekonomickej globalizácie a ich negatívne dopady na samotný trh, ako

---

⁶ Moderná história spoločenskej zodpovednosti v podnikaní sa začala rozvíjať v 50-tych rokoch minulého storočia, kedy sa myšlienky zodpovedného podnikania postupne dostávali do odbornej literatúry.

aj na obyvateľstvo vo svete. Napríklad na nerovnosti v rozvoji, globálne nerovnosti medzi vyspelými krajinami a rozvojovými krajinami, a zároveň objasňovať, že nerovný rozvoj je dôsledkom nerovnej výmeny. Má charakter závislosti, pričom vzájomná závislosť – interdependencia – je charakteristickou črtou celej svetovej ekonomiky, vrátane jej jadra. Práve na ekonomických fakultách je dôležité, aby študenti boli oboznamovaní so všetkými dôsledkami ekonomickej globalizácie. Napríklad s tým, že jej vplyvy a dopady v podobe nákladov, resp. výnosov, nie sú rovnaké pre rôzne krajiny či regióny, pričom problémy vznikajú najmä v krajinách tretieho sveta s nevybudovaným funkčným právnym systémom a slabou ekonomickou stabilitou.

Od budúcich absolventov týchto fakúlt sa následne očakáva, že im takéto a podobné informácie pomôžu orientovať sa v globálnom prostredí, pričom si budú ujasňovať aj vlastné priority v globálnom kontexte a nachádzať spôsoby, ako ich dosiahnuť. To je dôležité tak pre samotných absolventov ekonomických fakúlt, ako aj pre ich potenciálnych zamestnávateľov, ktorí majú čoraz vyššie požiadavky na kvalitnú profesijnú prípravu budúcich zamestnancov. V záujme obstáť v globálnej konkurencii potrebujú odborníkov, ktorí disponujú nielen odbornými znalosťami z oblasti svetovej ekonomiky, na základe ktorých dokážu vedecky analyzovať problémy a zaujímať k nim profesionálne prístupy. Súčasne očakávajú, že ich zamestnanci a kolegovia dokážu porozumieť viacerým otázkam, ktoré vznikajú na pozadí prebiehajúcich procesov v novom globálnom prostredí a následne dokážu participovať na riešeníach konkrétnych situácií a problémov.

Aktuálne nároky ekonomických subjektov na svojich zamestnancov v globálnej ekonomike sa tak zjavne netýkajú iba profesijných znalostí a zručností odborného charakteru. Väčšina z nich pokladá za samozrejmé, že ich členovia sa dokážu bezproblémovo adaptovať na všetky podmienky v novom globálnom ekonomickom a spoločenskom prostredí. Od svojich zamestnancov očakávajú nielen široký odborný prehľad tak v ekonómii a manažmente, ale aj porozumenie kultúre, ekonomike, politickému systému na národnej, regionálnej i globálnej úrovni. Uvedomujú si, že plnenie náročných úloh v globálnom ekonomickom prostredí totiž mnohokrát závisí aj od toho, ako sa dokážu vyrovnávať so situáciami a problémami v širšom prostredí (v regióne, v krajine a pod.), ktoré ovplyvňujú výkon ich profesijnej roly.

V snahe naplňať požiadavky zamestnávateľov, ako aj študentov ekonomických fakúlt, sú ekonomické fakulty a tiež vysoké školy s ekonomickým zameraním, nútené ponúkať také študijné programy, ktoré umožňujú komplexnú prípravu schopných odborníkov pre globálnu ekonomiku. Pripravujú osobnosti, ktoré disponujú aktuálnymi vedomosťami z daného študijného

odboru, a tiež globálnymi zručnosťami⁷, vďaka ktorým sú schopné zaujať adekvátny postoj k rôznym situáciám, problémom a otázkam v novom globálnom prostredí. Z týchto dôvodov by ekonomické fakulty nielen na Slovensku, ale i v ďalších krajinách sveta, mali do svojich študijných programov zaradiť aj také témy, poznatky či problémy, pomocou ktorých dokážu zvládať uvedené nároky.

1.2 GRV v edukačnom procese na FEM SPU v Nitre

Internacionalizácia vzdelávania je nepochybne aj jednou z priorit Fakulty ekonomiky a manažmentu Slovenskej poľnohospodárskej univerzity v Nitre. Umožňuje výmenu a transfer najnovších poznatkov do pedagogického a vedeckovýskumného procesu, ako aj zahraničné pobyty pre učiteľov a študentov.⁸

FEM v Nitre sa usiluje okrem rozvíjania medzinárodnej spolupráce vytvárať študijné programy vzhľadom na aktuálne požiadavky trhu. Táto ekonomická fakulta má snahu do edukačného procesu zavádzať aj nové formy vzdelávania a nové vzdelávacie prístupy. Príkladom je študijný program zaradený pre 1. stupeň vysokoškolského štúdia (bakalár) na FEM v Nitre: B-IBA International business with agrarian commodities, ktorý sa vyučuje v slovenskom aj v anglickom jazyku. Pripravuje absolventov, ktorí sú schopní „efektívne komunikovať so svetovými ekonomickými organizáciami a inštitúciami, aktívne sa zúčastňovať medzinárodných ekonomických vzťahov agrozozortu v oblasti spolupráce s WTO, FAO a pod., pripravovať podklady pre rozhodova-

---

⁷ „Pri skúmaní rôznych interpretácií používania termínu globálne zručnosti bolo identifikovaných niekoľko spoločných tém. Prvou je väzba medzi zručnosťami a ekonomickými potrebami, a to najmä v súvislosti so silami globálneho trhu. To je často interpretované ako podpora potreby väčších priorít v zručnostiach, ako je tímová práca, IT, jazyky a riešenie problémov. Druhou je téma ohľadom väčšieho medzikultúrneho pochopenia, často súvisiaca s medzinárodným cestovaním, prácou v rôznych krajinách či poznávaním rastúcej kultúrnej rôznorodosti pracovnej sily. Nakoniec je tu radikálnejšia perspektíva, ktorá má svoj pôvod mimo ďalšieho vzdelávania a odbornej prípravy, ale vidí používanie pojmu globálne zručnosti v spôsobe podpory globálnych perspektív a kritického myslenia“ (Bourn, 2011, s. 9).

⁸ FEM SPU v Nitre úspešne rozvíja medzinárodnú spoluprácu so 47 vzdelávacími a vedeckovýskumnými inštitúciami v Európe i mimo nej. Z medzinárodných projektov a programov je fakulta zapojená do Programu celoživotného vzdelávania (Erazmus, Grundtvig, Leonardo, Mundus), siete CEEPUS, projektov Jean Monnet, programov Medzinárodného vyšehradského fondu, CEINET a, samozrejme, do európskych výskumných projektov 7. rámcového programu. Prínosom pre študentov je viac ako 40 bilaterálnych zmlúv Erazmus, v rámci ktorých majú študenti možnosť absolvovať jednosemestrálne štúdium v krajinách Európskej únie.

nie, rozširovať svoje vedomosti a zručnosti o najnovšie poznatky v oblasti medzinárodných ekonomických vzťahov“ (FEM SPU, 2013b, s. 34).

V priebehu štúdia študenti získavajú kvalitné znalosti z operatívneho riadenia podnikov a strategického rozhodovania z aspektu globalizácie ekonomiky, pričom je predpoklad, že absolventi tohto programu sa budú uplatňovať predovšetkým ako odborní pracovníci v domácich, ako aj v zahraničných a medzinárodných spoločnostiach, ktoré pôsobia na trhu v oblasti agropotravinárstva. A taktiež vo svetových organizáciách, vo vládných, mimovládnych, vedeckých a iných organizáciách s medzinárodnou pôsobnosťou. Budú potencionálnymi manažérmi týchto spoločností a organizácií. Zvlášť študijné programy pre 2. stupeň vysokoškolského štúdia (Agrárny obchod a marketing, Ekonomika podniku, Agrárny obchod a marketing a Business economics)⁹, sa zameriavajú aj na prípravu absolventov na podnikanie v medzinárodnom obchode, na pôsobenie v podnikoch so zahraničnou účasťou, v odborných inštitúciách orientovaných najmä na marketing a odbyt agrokomodít doma i v zahraničí.

Absolventi uvedených študijných programov sa môžu uplatňovať ako hospodársko-ekonomickí riadiaci pracovníci pôsobiaci na strednej a vyššej úrovni v podnikoch, ktoré pôsobia najmä v agropotravinárskom rezorte, ale aj v niektorých ďalších rezortoch. Najmä absolventi študijného programu – Business economics, môžu nachádzať uplatnenie v manažérskych funkciách na vrcholovom stupni riadenia podniku poľnohospodárskej prvovýroby a potravinárskeho priemyslu ako manažéri univerzalisti i špecialisti. Vzhľadom na komunikačné zručnosti absolventov sa môžu uplatňovať aj v ďalších typoch podnikov so zahraničnou účasťou, či môžu podnikáť v medzinárodnom obchode.

Ako nanajvýš potrebná sa ukazuje implementácia GRV na FEM do týchto študijných programov, ale prakticky do všetkých študijných programov, ktoré pripravujú absolventov na prax v podnikateľských subjektoch zahraničného obchodu, v podnikoch so zahraničnou účasťou, či pripravujú absolventov, ktorí budú samostatne podnikáť v medzinárodnom obchode. Rovnako do tých študijných programov, ktorých absolventi sa budú zaoberať odbytom agropotravinárskych komodít na domácom a zahraničnom obchode, či agroturistickými službami rôzneho charakteru. Okrem toho FEM pripravuje aj manažérov na pôsobenie v rôznych stupňoch riadenia podnikov, ale aj medzinárodných korporácií. A to nielen v agropotravinárskom rezorte, v podnikoch biologických a technických služieb, či vo finančných inštitúciách. Ide najmä o študentov, ktorí sa pripravujú na profesijnú kariéru v medzinárodnom priestore v rámci bakalárskeho študijného programu: *International business with*

---

⁹ Výučba tohto študijného programu prebieha v slovenskom aj v anglickom jazyku.

agrarian commodities a inžinierskeho študijného programu: Business economics. Týmto absolventom by nemali chýbať globálne zručnosti (global skills). Často totiž nachádzajú uplatnenie ako odborní pracovníci nielen v domácich, zahraničných a medzinárodných spoločnostiach pôsobiacich v oblasti agropotravinárstva, vo svetových organizáciách, ako aj vo vládnych a mimovládnych organizáciách. Pre svoju profesijnú kariéru budú potrebovať globálne zručnosti, ktoré môžu na ekonomickej fakulte získavať vďaka novému vzdelávaciemu prístupu – *globálne rozvojové vzdelávanie*.

Zodpovednú úlohu – komplexne študentov pripravovať na pôsobenie v rôznych ekonomických subjektoch v novom globálnom prostredí, si uvedomujú aj riešitelia¹⁰ projektu KEGA č. 006SPU-4/2012: *Implementácia globálneho rozvojového vzdelávania do edukačného procesu na ekonomických fakultách*. Cieľom projektu,¹¹ ktorého riešenie prebieha v troch etapách, v rokoch 2012 – 2014, je vypracovať komplexnejší a aktuálnejší systém GRV pre ekonomické fakulty vzhľadom na ich zameranie a aktuálne úlohy v súčasnej spoločnosti a navrhnúť vhodné spôsoby jeho implementácie do edukačného procesu.

V záujme plnenia tohto cieľa bolo najskôr potrebné preniknúť do študijných programov nielen na FEM SPU v Nitre, ale aj na vybraných ekonomických fakultách na Slovensku.¹² Následne prostredníctvom teoretického hodnotiaceho výskumu a vhodne zvolených metód prebehla analýza obsahovej stránky GRV na vybraných ekonomických fakultách s cieľom – navrhnúť potrebné zmeny v obsahu vzdelávania. Získavanie takýchto informácií sa opieralo najmä o štúdium dokumentov a informácií, ktoré zverejňujú ekonomické fakulty na svojich webových stránkach. Týmto spôsobom bolo zistené, že samostatný predmet nazvaný – „globálne rozvojové vzdelávanie“ prípadne „globálne vzdelávanie“, nefiguruje v súčasnosti v študijnom programe na žiadnej ekonomickej fakulte na Slovensku. V študijných plánoch ale nachádzame mnohé predmety, do ktorých je globálna a rozvojová problematika zaradená.

---

¹⁰ Členovia katedier: Katedry spoločenských vied, Katedry pedagogiky a psychológie, Katedry matematiky, Katedry ekonomiky a Katedry marketingu FEM v Nitre.

¹¹ Uvedený projekt podporuje Kultúrna a edukačná grantová agentúra Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu (*KEGA*) Slovenskej republiky.

¹² Ide o najväčšie ekonomické fakulty na Slovensku, ktoré produkujú najväčší počet vysokoškolsky vzdelaných ekonómov a manažérov. Konkrétne ide o FEM SPU, niektoré fakulty EU v Bratislave (Fakultu medzinárodných vzťahov EU, Fakultu podnikového manažmentu EU, Podnikovohospodársku fakultu so sídlom v Košiciach), Ekonomickú fakultu UMB v Banskej Bystrici, Ekonomickú fakultu TU v Košiciach, Fakultu prevádzky a ekonomiky dopravy a spojov v Žiline, Fakultu manažmentu UK Bratislava, Fakultu sociálnych a ekonomických vied UK Bratislava, Fakultu medzinárodného podnikania, Vysokú školu GOETHE UNI Bratislava.

Ide o také predmety, ktorých názov zjavne napovedá, že sa sústreďujú na rozvojovú problematiku.¹³

V snahe získať ďalšie informácie o globálnom rozvojovom vzdelávaní na Fakulte FEM SPU v Nitre, a tiež na ďalších vybraných fakultách, boli v rámci uvedeného výskumu usporiadané dva pracovné workshopy. Prvý sa uskutočnil koncom prvej etapy výskumu, 16. novembra 2012¹⁴ a jeho hlavným cieľom bolo zistiť aktuálny stav implementácie GRV v študijných programoch, v sylabách predmetov i v niektorých konkrétnych témach na našej fakulte a zhodnotiť nielen obsahovú náplň tohto vzdelávania, ale i spôsoby a vyučovacie metódy, pomocou ktorých sa realizuje na jednotlivých katedrách FEM. Nakoľko výskumnou technikou – štúdiom dokumentov nebolo možné zistiť všetky informácie o stave GRV na FEM, najmä informácie o spôsoboch a formách výučby na jednotlivých katedrách a v jednotlivých predmetoch, tieto informácie mal priniesť celofakultný workshop. Zúčastnilo sa ho 16 zástupcov z 10 katedier FEM. Všetci uznali problematiku globálneho rozvojového vzdelávania na FEM za nanajvyš aktuálnu, keďže študentom je neustále potrebné zdôrazňovať globálny rozmer nielen ekonomických aktivít, ale i ostatných ľudských aktivít, pri ktorých vznikajú mnohé problémy a riziká. Účastníci súčasne potvrdili tie výsledky, ktoré boli získané aj vďaka analýze syláb na jednotlivých katedrách. Ide najmä o zistenie, že mnohé témy s globálnou problematikou sú prítomné v sylabách viacerých predmetov, ktoré aktuálne figurujú v študijných programoch na FEM.

Zástupcovia odborných katedier FEM (katedra – ekonomiky, marketingu, manažmentu) sú presvedčení, že študenti dokážu vnímať globálny rozmer procesov a javov nielen v ekonomike, ale súčasne si uvedomujú aj globálnu previazanosť, kultúrnu rozmanitosť, prepojenosť životov vo svete, či napríklad hrozby spojené s globálnymi rizikami, sociálno-ekonomickú zaostalosť rozvojových krajín, globálne problémy chudoby, potrebu trvalo udržateľného rozvoja a iné. U niektorých je to vďaka poznatkom a skúsenostiam, ktoré získali na študijných pobytoch v zahraničí, ale u viacerých je to aj vďaka rôznym výberovým prednáškam, zameraným na rozvojové témy, či vďaka výskumným projektom. S týmto názorom ale nesúhlasili všetci. Zjavne s tým nesúhlasili napríklad pedagógovia z Katedry spoločenských vied FEM. Tí

---

¹³ Ide napríklad o predmety: Medzinárodná rozvojová pomoc a spolupráca, Slovenská oficiálna rozvojová pomoc na FMV EU BA, Globálna a rozvojová problematika, Globalizácia a regionalizácia, Medzinárodný manažment ľudských zdrojov, Strategické výzvy európskej integrácie na FM UK BA, Medzinárodná ochrana ľudských práv, Európske politické kultúry, Medzinárodné vzťahy na Fakulte sociálnych a ekonomických vied UK Bratislava a iné.

¹⁴ Pozri FEM SPU (2012). <http://www.fem.uniag.sk/fem/oznamy/2012/11/pozvanka-nadiskusny-workshop-implementacia-globalneho-rozvojoveho-vzdelavania-do-edu>.

poukázali hlavne na to, že u mnohých študentov absentuje schopnosť vidieť veci vo vzájomných súvislostiach, v dôsledku čoho spoločenské javy a procesy, ekonomické nevnímajú, vnímajú, poznávajú a hodnotia izolovane. Pritom problémy a témy, ktorými sa GRV zaoberá, sú viac či menej implementované vo všetkých predmetoch, ktoré sa na tejto katedre vyučujú.¹⁵

Vedúca katedry pedagogiky a psychológie Zaťková skonštatovala, že priestor pre zaradenie tém GRV do edukačného procesu vidí v doplnkovom pedagogickom štúdiu (DPŠ), ktoré táto katedra ponúka učiteľom stredných odborných škôl, a tiež v kurze vysokoškolskej pedagogiky, kde doposiaľ témy GRV absentujú.

Keďže jednou z úloh workshopu bolo navrhnúť najvhodnejšiu formu (prípadne formy) implementácie GRV do edukačného procesu na ekonomických fakultách, v tomto smere sa objavili rôzne návrhy. Tie katedry, ktoré nevidia priestor pre implementáciu GRV do jednotlivých predmetov na svojej katedre (Katedra financií, Katedra informatiky), sa prikláňajú k tomu, aby sa na fakulte vytvoril jeden samostatný predmet „Globálne rozvojové vzdelávanie“, prípadne „Globálne vzdelávanie“.¹⁶ Podľa členov týchto katedier by sa mal daný predmet komplexne zaoberať globálnou a rozvojovou problematikou. Uvedený návrh však zároveň podľahol kritike a viacerí účastníci tohto workshopu upozornili na niektoré reálne problémy. Týkali sa najmä zaradenia nového predmetu na niektorú z katedier FEM, gestorstva nového predmetu a ďalších „technických“ otázok.

Na diskusnom workshope padli aj ďalšie návrhy – prierezovosť globálnych tém vo vyučovaní a zdôrazňovanie globálnej dimenzie v jednotlivých predmetoch v školskom kurikule. Práve k tomuto návrhu sa priklonilo najviac účastníkov workshopu. Niektorí navrhovali aj zaradovanie iných nepravidelných foriem tohto vzdelávania do edukačného procesu (školenia, semináre, workshopy, diskusie). V závere diskusného workshopu sa účastníci zhodli na tom, že GRV zohráva dôležitú úlohu pri formovaní odborného profilu absolventa FEM, a preto si tento nový vzdelávací prístup nepochybne zasluhuje pozornosť a systematickejšiu implementáciu do vzdelávania na FEM SPU v Nitre a aj na ďalších ekonomických fakultách.

V snahe bližšie sa oboznámiť s tým, ako je implementované GRV na ďalších ekonomických fakultách na Slovensku, usporiadal riešiteľský kolektív celoslovenský diskusný workshop: *Globálne rozvojové vzdelávanie na ekonomických fakultách*. Tento workshop bol jedným z plánovaných

---

¹⁵ Ide napríklad o predmety: Medzinárodné vzťahy, Medzinárodné vzťahy a zahraničná politika, Európske integračné procesy, Podnikateľská etika, Sociológia, Rurálna sociológia, Ekofilozofia, Environmentálna politika a i.

¹⁶ Tento predmet by bol v súlade s Národnou stratégiou pre globálne vzdelávanie na obdobie rokov 2012 – 2016, širšie koncipovaný.

realizačných výstupov projektu v 2. etape riešenia a uskutočnil sa 19. septembra 2013 na Fakulte ekonomiky a manažmentu SPU v Nitre.¹⁷ Zaoberal sa podobnými úlohami ako predchádzajúci workshop, ktorého účastníkmi boli len pedagógovia z katedier FEM. Týmto spôsobom mal tento diskusný workshop doplniť informácie o stave GRV na slovenských ekonomických fakultách, ktoré sa riešiteľom daného projektu nepodarilo získať na základe analýzy tlačených dokumentov a informácií zverejnených na webových stránkach jednotlivých fakúlt.

Podnetom pre diskusiu boli už prednesené príspevky účastníkov v 1. časti workshopu.¹⁸ Týkali sa buď foriem, či spôsobov implementácie GRV na ekonomických fakultách, ktoré účastníci zastupovali, ale i skúseností s GRV na týchto fakultách. V 2. časti workshopu prebiehala skupinová diskusia. Na základe nej, ako i na základe prednesených príspevkov účastníkov, je možné sformulovať niekoľko záverov:

Účastníci celoštátneho workshopu sa zhodli na tom, že GRV (a tiež globálne vzdelávanie, rozvojové vzdelávanie, humanitárne vzdelávanie a pod.), nie je doposiaľ systematicky zaradené do edukačného procesu na ekonomických fakultách. Väčšina účastníkov sa však zároveň priklonila ku konštatovaniu, že obsah predmetov, ktoré sa vyučujú na ekonomických fakultách, sa dotýka takmer všetkých tém, ktorým zvyčajne venuje GRV pozornosť. Zvlášť pracovníci Katedry spoločenských vied, ktorí sú aj členmi riešiteľského kolektívu uvedeného projektu, poukázali na implementáciu problémov, ktorými sa GRV zaoberá, do predmetov, ktoré sa vyučujú na ich katedre. Napriek tomu ale väčšina účastníkov workshopu spochybnila, že si dokážu študenti ekonomických fakúlt dostatočne uvedomovať ekonomické, politické, kultúrne súvislosti vo svete, ktoré rôznymi spôsobmi ovplyvňujú fungovanie ekonomických, ale i ďalších spoločenských inštitúcií a v neposlednom rade vplývajú na realizáciu úloh v danej ekonomickej inštitúcii. Súčasne viacerí otvorene vyjadrili pochybnosti o tom, že absolventi ekonomických fakúlt sú schopní dostatočne vnímať globálne problémy v praxi, dokážu si uvedomovať ich vplyv na život ľudí okolo seba a sú pripravení vyrovnávať sa s mnohými spoločenskými a civilizačnými zmenami, ktoré vznikajú v dôsledku globalizácie. Nakoľko študenti si doposiaľ len v malej miere uvedomujú prepojenosť problémov vo svete, tak je predovšetkým potrebné zmeniť ich zmýšľanie a naučiť ich myslieť „globálne“. Napriek tomu, že síce študenti v priebehu štúdia na slovenských ekonomických fakultách majú možnosť získať najnovšie

---

¹⁷ Pozri FEM SPU. (2013c). <http://www.fem.uniag.sk/fem/konferencie-seminare-fem/workshop-globalne-rozvojove-vzdelavanie-na-ekonomickych-fakultach>.

¹⁸ Všetky príspevky sú uverejnené v zborníku recenzovaných vedeckých prác: Globálne rozvojové vzdelávanie v edukačnom procese na ekonomických fakultách, ktorý je zverejnený aj na internete (pozri FEM SPU, 2013a).

vedomosti z oblasti ekonomiky, manažmentu, marketingu a ďalších odborných predmetov, chýbajú im vedomosti o celkovom dianí v novom globálnom priestore. Svedčí to o tom, že doposiaľ sa na ekonomických fakultách venuje menšia pozornosť príprave budúcich ekonómov na ich život a pôsobenie v globálnom prostredí, v ktorom budú musieť čeliť aj problémom a prekážkam rôzneho charakteru, zaujímať k nim stanoviská, ba ponúkať i niektoré riešenia. Napokon, globálne vzdelávanie a tiež GRV má rozvíjať u študentov aj globálne zručnosti a posilňovať také kompetencie, ako je kritické myslenie, komunikáciu, toleranciu a spôsobilosť riešiť problémy (Národná stratégia pre globálne vzdelávanie na obdobie rokov 2012 – 2016, 2012, s. 8).

Z diskusie týkajúcej sa najvhodnejšej formy (prípadne foriem) implementácie GRV do edukačného procesu na ekonomických fakultách vyplynulo, že problematika globálneho rozvojového vzdelávania je na ekonomických fakultách najčastejšie implementovaná do edukačného procesu formami – prierezovosti globálnych tém vo vyučovaní, ktoré sa prelínajú cez vzdelávacie oblasti alebo formou zdôrazňovania globálnych dimenzií vo viacerých predmetoch, ktoré sú zaradené v študijných programoch (okrem tých predmetov, ktoré sa vyučujú na katedrách – informatiky, financií, štatistiky a operačného výskumu a pod.). Účastníci ale navrhovali aj ďalšie spôsoby pre GRV. Napríklad – prednášky odborníkov z rôznych nadácií a združení, ktorí sa venujú globálnej a rozvojovej problematike a účasť na ďalších vzdelávacích aktivitách, ktoré tieto nadácie, prípadne ďalšie združenia a organizácie realizujú. Niektorí argumentovali potrebou sprostredkovať študentom reálne skúsenosti členov týchto združení, a týmto spôsobom u nich podnecovať záujem o problémy, ktoré trápia ľudí v rôznych častiach sveta. Ako bolo podotknuté, jednou nevýhodou takejto spolupráce je fakt, že členovia týchto združení preferujú niektoré vlastné témy, a tak vzniká potreba obsah prednášok či diskusií vopred prediskutovať a prispôbiť ich zameranie poslucháčom daného študijného odboru. Avšak spolupráca fakúlt s uvedenými organizáciami je v každom prípade vhodná a prínosná. Objavili sa i návrhy, aby každá zvolená forma implementácie GRV do edukačného procesu na ekonomických fakultách bola vhodne dopĺňaná inými nepravidelnými formami vzdelávania (napríklad školenia, semináre, workshopy, diskusie a pod.), ktoré by mali viesť odborníci takýchto nadácií a združení. Vzhľadom na to, že na mnohých zahraničných fakultách má už globálne vzdelávanie alebo globálne rozvojové vzdelávanie svoje miesto, niektorí študenti absolvovali alebo môžu absolvovať na takýchto fakultách študijný pobyt, v rámci ktorého sa môžu vzdelávať aj v tejto oblasti. Pedagógovia diskutovali aj o možnosti osloviť zahraničných študentov na svojich fakultách a zapojiť ich do globálneho rozvojového vzdelávania ako lektorov, účastníkov diskusií, workshopov a pod. Aj toto je cesta, ako sa viac dozvedieť o živote ľudí v rôznych častiach sveta. V neposlednom rade aj

zahraniční študenti z rozvojových krajín môžu ostatným študentom danej fakulty poskytnúť zaujímavé informácie a praktické skúsenosti, ktoré sa týkajú oblastí, z ktorých pochádzajú. Toto súčasne môže byť aj jedna z foriem, ako študentov ekonomických fakúlt motivovať, aby sa zapájali do dobrovoľníckych aktivít.

V súvislosti so spôsobmi implementácie GRV do edukačného procesu na ekonomických fakultách sa diskutovalo aj o vytvorení samostatného predmetu – *globálne rozvojové vzdelávanie* prípadne *globálne vzdelávanie*, čo účastníci workshopu nevylúčili a zhodli sa na tom, že by išlo o interdisciplinárny predmet. Jeho výučba by tak mala byť zabezpečovaná viacerými odborníkmi, a to nielen z rôznych katedier na ekonomických fakultách, ale aj odborníkmi z iných fakúlt danej univerzity a tiež odborníkmi z dobrovoľníckych nadácií a mimovládnych organizácií. Zároveň bolo poukázané na niektoré problémy, ktoré by mohli súvisieť so zavedením takéhoto samostatného predmetu (zaradenie na príslušnú katedru, gestori predmetu a pod.).

Používanie výchovno-vzdelávacích metód, techník, didaktických prostriedkov (IKT a ďalších) v tomto novom vzdelávacom prístupe závisí od fundovanosti a kreativity vyučujúceho. Za vhodné sa považuje napríklad projektové vyučovanie, kooperatívne vyučovanie, rôzne didaktické hry, situačná a inscenačná metóda, prípadové štúdie, heuristická a výskumná metóda, ale aj práce v teréne, exkurzie a zapájanie sa do konkrétnych akcií a činností. Medzi typické prostriedky, ktoré sú využívané v globálnej výchove, sa radia rôzne diskusné techniky, simulačné hry, hry s rolami, kritické čítanie textu. Z metód je v popredí metóda integrácie, ktorá umožňuje na problémy nazeráť z viacerých pohľadov, i niektoré ďalšie. Nielen tematická rozmanitosť GRV, ale aj využívanie viacerých pedagogických metód a techník sú dôvodmi, ktoré účastníkov workshopu viedli k záveru, že v prípade, že by bol na ekonomických fakultách zavedený samostatný predmet, na jeho výučbe by sa mali podieľať viacerí odborníci.

Implementácia GRV do edukačného procesu na EF si vyžaduje otvorený prístup vysokoškolských učiteľov ku globálnym výzvam a snahu nachádzať vhodné prostriedky, akými sa bude toto vzdelávanie realizovať. Účastníci workshopu sa zhodli na tom, že táto nová forma vzdelávania kladie nové nároky aj na pedagógov, ktorí by mali byť schopní dostatočne reflektovať požiadavky v novom globálnom prostredí a realizovať výklad odborných problémov tak, aby si pritom uvedomovali súvislosti ekonomických javov a procesov so životom ľudí a s ich problémami v danom prostredí. Implementovať GRV do predmetov na ekonomických fakultách ako prierezovú tému či zdôrazňovanie globálnej dimenzie v témach jednotlivých predmetov, ako aj vyučovať GRV ako samostatný predmet, predpokladá do istej miery aj modifikáciu niektorých zaužívaných didaktických metód a postupov

u pedagógov. Navodzuje to potrebu ďalšieho vzdelávania pedagógov, pričom v tejto súvislosti sa objavili nové požiadavky na prípravu „globálneho učiteľa“. S vhodnými didaktickými postupmi a metódami by mohli byť pedagógovia na ekonomických fakultách oboznamovaní prostredníctvom vzdelávacích aktivít (prednášok, workshopov a i.). Realizovať by ich mohli niektorí pedagógovia na jednotlivých ekonomických fakultách, prípadne odborníci z pedagogických fakúlt. Objavili sa aj niektoré konkrétne návrhy, ako realizovať ďalšie vzdelávanie vysokoškolských učiteľov. Napríklad – vedúca Katedry pedagogiky a psychológie na FEM SPU v Nitre vyjadrila ochotu ponúknuť vysokoškolské vzdelávanie pre pedagógov FEM formou prednášok. Objavil sa tiež návrh – osloviť rektorát univerzity, aby inicioval takéto vzdelávanie a prizval expertov, ktorí budú v tejto oblasti vzdelávať pedagógov na FEM.

Účastníci workshopu sa zhodli na tom, že v porovnaní so základnými a strednými školami chýbajú na vysokých školách vhodné učebnice, metodické príručky a ďalšie materiály ku GRV, ktoré by poskytli pedagógom nielen vhodnú motiváciu, ale aj konkrétnu pomoc pri výučbe. Pre pedagógov na ekonomických fakultách bude nepochybne prínosom vysokoškolská učebnica: *Globálne rozvojové vzdelávanie pre ekonómov a prípadové štúdie* ako i metodická príručka: *Globálne rozvojové vzdelávanie na ekonomických fakultách*, ktoré plánuje náš riešiteľský kolektív vydať v priebehu poslednej etapy riešenia projektu, v roku 2014. V neposlednom rade na potrebu GRV na ekonomických fakultách upozorňuje aj monografia: *Globálne výzvy pre vzdelávanie ekonómov*, ktorej autori pochádzajú z riešiteľského kolektívu daného projektu KEGA.

ZÁVER

Výsledky celoštátneho diskusného workshopu nepochybne prispeli k riešeniu hlavného cieľa i čiastkových cieľov, vytýčených v danom projekte, ktorý riešia pedagógovia na FEM SPU v Nitre. Ich kolegovia z ekonomických fakúlt uvítali najmä snahu riešiteľského kolektívu pripraviť a vydať uvedené dve publikácie, určené jednak študentom ekonomických fakúlt a vysokých škôl s ekonomickým zameraním, ako aj ich absolventom. Učebnica a najmä metodická príručka bude určená aj pedagógom, ktorí sa na ekonomických fakultách podieľajú alebo sa budú podieľať na GRV. Učebnica bude vypracovaná vzhľadom na inovovaný obsah GRV na ekonomických fakultách a jej súčasťou budú prípadové štúdie. Tie sa týkajú reálnych problémov, ktoré sa vyskytujú v novom globálnom prostredí. Metodická príručka pre pedagógov vysokých škôl s ekonomickým zameraním, bude navrhovať používanie vhodných výchovno-vzdelávacích foriem, metód a didaktických pomôcok pri výučbe GRV. V snahe ponúknuť študentom a pedagógom ekonomických fakúlt kvalitné publikácie, oslovil riešiteľský kolektív aj niektorých kolegov z ďalších ekonomických

fakúlt, ktorí sa už dlhobojšie venujú niektorým témam GRV. Rovnako oslovil aj člena nadácie PONTIS¹⁹, ktorý sa vo svojich častiach pokúsi priblížiť študentom aj niektoré konkrétne problémy, s ktorými sa reálne stretol v niektorých, najmä rozvojových krajinách.

Projekt KEGA: *Implementácia globálneho rozvojového vzdelávania do edukačného procesu na ekonomických fakultách*, je len jednou z iniciatív, ktoré vyvíjajú vysoké školy a univerzity v snahe umožniť svojim absolventom získať kvalitné vzdelanie, ktoré zodpovedá aktuálnym požiadavkám trhu práce. Ako sa ukázalo, o vypracovanie nového aktuálnejšieho systému globálneho rozvojového vzdelávania na slovenských ekonomických fakultách majú záujem aj pedagógovia z ďalších ekonomických fakúlt na Slovensku.

Jeho uvedenie do praxe na FEM SPU v Nitre, prípadne aj na ďalších slovenských ekonomických fakultách, nesporne podporí internacionalizáciu vzdelávania, umožní rozširovať vedomostný a kultúrny obzor absolventov, čím obohatí ich odborný profil. Umožní im získať naozaj kvalitné vzdelanie, ktoré zodpovedá požiadavkám súčasného trhu práce. Vďaka nemu majú absolventi ekonomických fakúlt šancu získať nielen širší rozhľad v globálnej ekonomike, kde budú realizovať ekonomické činnosti, ale zároveň získať aj globálne zručnosti, ktoré potrebujú pre napĺňanie ekonomických a hospodárskych cieľov v globálnom prostredí. Okrem toho, reálne možno predpokladať, že toto vzdelávanie je pre absolventov ekonomických fakúlt jedným z dôležitých predpokladov na to, aby mohli získať zamestnanie v niektorej medzinárodnej inštitúcii.

LITERATÚRA

- BENYAK, J. – KÖVÉROVÁ, E. – VRANAIOVÁ, K. 2014. Vybrané atribúty komparatívnej pedagogiky ako vedného odboru. In *Pedagogika*, roč. 5, č. 3, s. 193-218. ISSN 1338-0982.
- BOURN, D. 2011. Global skills – From economic competitiveness to cultural understanding and critical pedagogy. In *Critical Literacy: Theories and Practises 6:1*. p. 3-20. [online] Dostupné na: [http://criticalliteracy.freehostia.com/index.php?journal=criticalliteracy&page=article&op=viewFile&path\[\]=99&path\[\]=74](http://criticalliteracy.freehostia.com/index.php?journal=criticalliteracy&page=article&op=viewFile&path[]=99&path[]=74).
- EURÓPSKA KOMISIA. 2013. *Oznámenie komisie európskeho parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a výboru regiónov. Európske vysokoškolské vzdelávanie vo svete*. [online] Brusel. Dostupné na: <http://www.google.sk/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=6&ved=0CEUQFjAF&url=http%3A%2F%2Fwww.toad.cor.europa.eu%2FViewDoc.aspx%3Fdoc>

---

¹⁹ Nadácia Pontis je jednou z najväčších grantových a operačných nadácií na Slovensku, ktorá v súčasnosti, okrem iného, upriamuje svoju pozornosť na realizáciu vzdelávacích aktivít v oblasti rozvojovej problematiky na vysokých školách.

- %3Dcomm%255C2013%255Ccomm499%255CSK%255Ccomm499-2013_part1_ext_SK.doc%26docid%3D2935465&ei=rFEuVPfWLNDkarGDgsAH&usg=AFQjCNFjOknNmyCqBlgUeB49sbAfn3V8Hg&bvm=bv.76802529,d.d2s.
- FEM SPU. 2012. *Pozvánka na diskusný workshop Implementácia globálneho rozvojového vzdelávania do edukačného procesu na ekonomických fakultách*. [online] Nitra. Dostupné na: <http://spu.fem.uniag.sk/fem/oznamy/2012/11/pozvanka-na-diskusny-workshop-implementacia-globalneho-rozvojoveho-vzdelavania-do-edu>.
- FEM SPU. 2013a. *Globálne rozvojové vzdelávanie v edukačnom procese na ekonomických fakultách*. [online] Nitra. Dostupné na: http://spu.fem.uniag.sk/fem/subory/zbornik_GRVEPEF.pdf.
- FEM SPU. 2013b. *Študijná príručka 2013 – 2014. Fakulta ekonomiky a manažmentu*. [online] Nitra. Dostupné na: http://spu.fem.uniag.sk/fem/subory/2013__STUDIJNA_PRIRUCKA.pdf.
- FEM SPU. 2013c. *Workshop Globálne rozvojové vzdelávanie na ekonomických fakultách*. [online] Nitra. Dostupné na: <http://spu.fem.uniag.sk/fem/konferencie-seminare-fem/workshop-globalne-rozvojove-vzdelavanie-na-ekonomickych-fakultach>.
- MIKLOŠ, I. 2010. *Stratégia konkurencieschopnosti Slovenska do roku 2010*. [online] Bratislava. Dostupné na: http://www.vuvh.sk/download/VaV/Vyznamne%20dokumenty%20EU/Narod_Lisabonska_strategia.pdf.
- Národná stratégia pre globálne vzdelávanie na obdobie rokov 2012 – 2016* [online]. Bratislava: Štátny pedagogický ústav, 11 s. [cit. 2014-03-10]. Dostupné na internete: http://www.statpedu.sk/files/documents/odborne_info/narodna_strategia_globalne%20vzdelavanie_2012_2016.pdf
- OUTRATA, R. 2009. K poňatiu, meraniu a globálnej regulácii procesu globalizácie vo svetovej ekonomike. In *Politická ekonomie*, roč. 57, č. 1, s. 92-115. ISSN 0032-3233.
- RADA EURÓPSKEJ ÚNIE. 2010. *Záver Rady o internacionalizácii vysokoškolského vzdelávania*. [online] Brusel. Dostupné na: <https://www.minedu.sk/data/att/2297.pdf>.
- SVITAČOVÁ, E. 2013. Globálne rozvojové vzdelávanie na ekonomických fakultách. In *Academia*. 24 (1-2), s. 31-39. ISSN 1335-5864.
- SVITAČOVÁ, E. – MRAVCOVÁ, A. – ŠEBEN ZAŤKOVÁ, T. 2014. *Globálne výzvy pre vzdelávanie ekonómov*. Nitra: Slovenská poľnohospodárska univerzita v Nitre. 120 s. ISBN 978-80-552-1224-1.
- ŠPIRKO, D. 2011. Biocentrizmus, humanizmus, zodpovednosť. In *(Úvahy) O biocentrizme a humanizme*. Zvolen: FEE TU, s. 12-19. ISBN 978-80-8093-156-8.
- ZAŤKOVÁ, T. 2014. Vysokoškolská výučba a globálne rozvojové vzdelávanie. In *Sborník z mezinárodní vědecké konference ICOLLE 2014*. Křtiny: Institut celoživotního vzdělávání Mendelovy univerzity v Brně, s. 301-314. ISBN 978-80-7509-001-0.

Eva Svitačová je odbornou asistentkou na Katedre spoločenských vied FEM SPU v Nitre, kde vyučuje Etiku, Podnikateľskú etiku, Ekofilozofiu a Sociológiu. Okrem toho sa podieľa na príprave a realizácii vedeckých projektov, zúčastňuje sa na rôznych vedeckých podujatiach ako aj na príprave učebných textov a študijných materiálov. Vo vedeckej činnosti dominuje orientácia na sociálno-filozofické problémy a etické problémy v ekonomike a v spoločnosti, pričom aktuálne sa venuje problematike globálneho rozvojového vzdelávania.

Anna Mravcová je odbornou asistentkou na Katedre spoločenských vied FEM SPU v Nitre, kde vedie prednášky a semináre z predmetov International Relations, Theory of Policy, Filozofia a Estetika. Externe pôsobí aj na Katedre Filozofie FF UKF v Nitre, kde vedie predmety Základy politológie a Politický a ústavný systém SR. Vo svojej vedeckej činnosti sa zameriava predovšetkým na problematiku sociálnej a politickej filozofie, ako aj problematiku Európskej únie, globálneho vzdelávania a v jeho rámci rôznymi dimenziami demokratického občianstva.

Danka Moravčíková pôsobí na Katedre spoločenských vied FEM SPU v Nitre a zároveň vedie Kanceláriu celoživotného vzdelávania SPU v Nitre. Vyučuje odvetvovú Sociológiu vidieka a poľnohospodárstva a v rámci MBA štúdia Agribusiness and Commerce predmet Agribusiness and Rural Development. Vo vedeckovýskumnej činnosti sa dlhodobo venuje problematike rurálnej transformácie a špecifickým skupinám vidieckej populácie, aktuálne tiež problematike rozvojového vzdelávania s ťažiskovým zameraním na otázky sociálnych nerovností a udržateľného rozvoja.

Mgr. Eva Svitačová, PhD.
Slovenská poľnohospodárska univerzita v Nitre
Katedra spoločenských vied, Fakulta ekonomiky a manažmentu
Tr. Andreja Hlinku 2
949 76 Nitra
e-mail: eva.svitacova@uniag.sk

PhDr. Anna Mravcová, PhD.
Slovenská poľnohospodárska univerzita v Nitre
Katedra spoločenských vied, Fakulta ekonomiky a manažmentu
Tr. Andreja Hlinku 2
949 76 Nitra
e-mail: anna.mravcova@uniag.sk

doc. Mgr. Ing. Danka Moravčíková, PhD.
Slovenská poľnohospodárska univerzita v Nitre
Katedra spoločenských vied, Fakulta ekonomiky a manažmentu
Tr. Andreja Hlinku 2
949 76 Nitra
e-mail: danka.moravcikova@uniag.sk